

MARMARİS (RODOS PERAIASI)DEN YENİ KİTABELER

Prof. George E. BEAN

Marmaris'i 1957 senesinde kısmen tahrip eden zelzeleyi müteakip Eyli İktaş mahallesinde yapılmakta olan imar işleri sırasında dört adet yazıtlı taş meydana çıkarılmıştır. Bu taşlar keşiften 12 yıl sonra Ağustos 1959 da inceledim; neşir hakkını bana veren Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğüne teşekkürlerimi ifade etmeyi bir borç bilirim. Yeni taşlar, Marmaris'te 1948-1950 yıllarında bulup P. M. Fraser ile birlikte yazdığımız *Rhodian Peraea and Islands* adlı eserinde (1) neşretmiş olduğum kitabere bir ilave teşkil etmektedir. Evvelce bulunan bu taşların da ekserisi gene Eyli İktaş mahallesinde meydana çıkmış olduğu için, bu mevkiin eski Physkos ka-sahasının meskun yeri olduğu anlaşılmaktadır (2). Bu civarda başka taşların da keşfi beklenebilir. Yeni kitabeler bize Rodos Peraiasının Roma İmparatorluğu zamanındaki idare şekli hakkında yeni ve mühim malumat vermektedir.

1 - 0.25X1.25X1.2,8m. eb'adında dört köşeli bir plinth; üzerinde 1.115m. çapında yuvarlak kaidenin alt silmesi. Kitabe, ya-

zılı cephesi üç parçaya kırılmış olan plinth üzerine 2.5 cm. yük. harflerle yazılmıştır.

Καλλιξείνος Νικίτης [ajyoec<

γενόμενος [r-1']>

ἐπὶ Ἀπείρου καὶ Φύσκου

καὶ Χερσονάσ[ου καὶ Σύμας

(1) Oxford 1954. Bu eser burada sadece Peraea diye zikredilecektir.

(2) Physkos akropolis'ini teşkil eden Asar Tepe arkaşım J. M. Cook tarafından, çanak çömlek parçalarından Physkos demos'unun ku-

ruluş tarihi hakkında bir fikir edinmek ümidine 1959 senesinde ziyaret edildiği halde seramik parçalarının miktarı bu hususta sağlam bir hü-

kmün bulunmuştur.

"Aperios ve Physkos ve Khersonasos ve Syme'de hıııgemon vazifesini görmüş olan Neikagoras oğlu Kallikseinos".

,Sadece bir nominativus'u ihtiva eden kitabenin ifade 'Jekli pek normal olmadığı halde, hiçbir eksiklik yoktur. Plinth üzerindeki yuvarlak kaidenin Kallikseinos'un heykelini taşımış olması muhtemeldir.

Apeiros ("karaparçlısı") için bk. aş. s. 40. Physkos Marmaris'te idi. Khersonasos = Bozburun yarımada,sı. Syme = Sömbe-ki Adası. Hıııgemon'ların vazifeieri için bk. aş. s. 40.

2 - 0.67 m. yüksekğinde, 0.6 m. çapında (silme hariç) yuvarlak kaide; üst sathı düzdür. Harflerin boyu 14 - 20 mm., 12 nci satırda daha büyük. Istampaj levha.

Καλλιξείνος Νικίτης
 1roAUKfoCi'i:uS Mw(ice i i. IS
 IT>.oc. LOU dlestXvToS 't'i'l' \VUO'

ic.ou l<O<: Kth ii:v fu,.;o{t s

5 ἀδωροδοκητῶς
 δικαιίας κρεινομένοις
 To",s

O:ttu ido ioS KFL6°IS tl To; K«)

To ΚοφοίJ<tCv r t s' /V cí>v Kw

γεωργεῦντες καὶ ναυκλα-

10 'iuVT'i:S Thv (oiutwv ōff-

χυντα καὶ φίλον εὐνοίας ἐνεκα

01:0.r

verebilecek ,kadardan az bulunmuştur.

"Dürüstçf:' ve rülvat almadan Phys-
kos'la Kedreü'yi idare e-den ve davacılara
adalete uygun kararlı:ır veren Menekrates

Syme adası da katılmıştır, mesela *SGDI* 4267; aynı durumu, harflerin şekillerine bakarsak M. ö. birinci asıra atfedilebilir bizim yukarıdaki No. 1 de de görüyoruz. Roma İmparatorluğu zamanında başka bir sistem tatbik edilmiştir. Şimdi kah hage-mon, kah stratagos sıfatıyla yalnız Kher-sonasos ve Syme'ye bakan memurlar (*Persea* s. 84) zuhur etmektedir; Apeiros ile Physkos'un idaresi için, her ikisinin de hala Rodos'a bağlı oldukları şüpheden arı olmakla beraber, şimdiye kadar hiçbir delil ele geçmemiştir. Aradan delili bizim 2 ve 3 numaralarımız temin etmektedir. Şimdi, Hellenistik çağda bir tek memurun idare ettiği, "Incorporated Persea"nın hemen

hemen tek milini ihtiva eden geniş sahanın, Roma devrinde ikiye bölünmüş olduğunu öğreniyoruz; Syme ile Khersonasos bir stratagos veya hage-mon'un, mütebaki kısmı ise bir arızatçıdır. Bu unvanın Kedreai'nin, Apeiros'un yerine geçmiş olduğu aşikardır; bu keyfiyet, Rodos kitabelerindeki Anagor'un, *Persea* ss. 68-69 da da ileri sürüldüğü gibi, Marmaris'ten batı ve kuzey istikametlerinde Kedreai'ya kadar uzanan bölge olduğunu teyit etmektedir.

Anlaşılan, adı geçen memur hem Physkos ile Kedreai'ya hem de bunların arasındaki araziye baskınla mükellefmiş.

Bir tek nokta şüpheli kaldı. *Persea* No. 1 de bir memur tebcil edilmektedir ki, bunun vazife sahibinden yalnız $\lambda > \nu$; $\chi > \psi$ Elif harfleri artakalmıştır. Bu kitabe gene Roma devrine aittir, öyle ki, memur $\omega > \nu$ $\alpha > \lambda$ $\omicron > \lambda$ $\lambda > \tau$ diye vasıflandırıldığı için, bunun da $\alpha > \omega$ $\lambda > \nu$ $\omega > \lambda$ $\lambda > \tau$ şeklinde yazılmıştır. Şüphe yok ki, böyle yazılmış olması aşikarlı bir keyfiyettir; kabul edilip edilemeyeceği hususunda

iki kararlı hışkalar: ma bırakmağı tercih ederim (3).

Yukardaki No. 2 şu bakımdan da önemlidir ki, Persea'yı idare eden memurların vazifeleri hakkında malumat vermektedir. Böyle malfıma t bundan İnşaatı bir tek vesikacı, yani Persea No. 13 te, bulunmaktadır: bu kitabe, "canilerin kaçmalarını önleyen ve firari köleleri yakalayan" bir memurun şerefine yazılmıştır. Aşikar ki, burada hususi ve fevkalade bir hadiseyi görüyoruz; diğer tamtan, bizim No. 2 deki Polykrates, yargıç olarak her zaman gösterdiği doğruluk ve dürüstlük dolayısıyla tebcil edilmektedir (citofümv-roç, şimdiki partisip). Bu memurların vazifelerinin, hiç olmazsa Hellenistik çağda, ekseriyetle işlere bağlı olduğu kabul edilmiştir (*Persea* s. 91). Bu herhalde doğrudur; fakat daha sonraki zamanlarda bu vazifelerin münhasıran askeri olmadığı yeni vesikalarımızdan aşikardır. Hatta, *Persea* No. 2 için yukarıda ileri sürüldüğü müz tamamlama şekli doğru ise, $\alpha > \omega$ $\lambda > \nu$ $\omega > \lambda$ $\lambda > \tau$ un vazifeleri arasında $\lambda > \nu$ $\omega > \lambda$ $\lambda > \tau$ dli vazifelerin de normal olarak

bulunduğu, ve bunları tarif etmek için mütead sözlerin kullanıldığı muhakkaktır. Zaten

Roma imparatorluğu zamanında askeri vazifelerin ehemmiyetinin nisbeten düşük olması hayret verici bir keyfiyet de-

(3) Yoksa bu kelime nasıl tamamlanabilir? Bir yer ismi ise, yalnız 'Egı. [VIJÇJ düşünülebilir. Erine'nin, Hisarönü Kıörfezinin başında /bu lunduğu kabul edilmiştir (mesela *Persea* s. 67); fakat müteakiben meydana gelen sebeplerden ötürü bu fikir şimdi şüpheli görünmektedir. Prof. J. M. Cook'la birlikte bu meseleyi yakında münakaşa etmek niyetindeyiz. Şimdiki bilgimize göre bir $\alpha > \omega$ $\lambda > \nu$ $\omega > \lambda$ $\lambda > \tau$ 'in mevcudiyeti pek muhtemel sayılamaz. Diğer taraftan, eğer mesela $\epsilon > \tau$ [-xtvE0Evta.] şeklinde tamamlarsak (ıks. *Inscr. Lindos* I 146, 189), o zaman ya bu memurun sahası yalnız Physkos'tan fuarettir, yahut da, Kedreai da bu sahanın dahilinde ise, bu iki yer ismi iters olarak g mektedir, yani $\epsilon > \tau$ $\lambda > \nu$ $\omega > \lambda$ $\lambda > \tau$ $\lambda > \tau$.

ğildir; nitekim dyeucov, ve hatta ar:ciar:.,yoç,
 €nl XEQCTOVUOOU x:xl, vμo:; d1:1 vazifeleri
 arasında davaları dinlemenin de mühim bir
 rol oynajığı, şimdiye kadar ispat edil- memişse
 de, kuvvetle muhtemeldir.

4 - Yuvarlak heykel kaidesi; yüksek- lik
 0.98 m., alttaki çap (siilme hariç) 0.72
 m.: üst sathında iki kenet yeri ve g.ayri -
 muntaz,ım çukurlar. Harfler süslü ve iti- na
 He yazılmıştır; boyu 33-38 mm. Fo - toğraf
 Levha.

'
 r ov rO''
 To" c /
 Po LWV
 KO<roi Kiv vi'.S''''
 ἐν Φύσκω
 ἐργασίας c /
 i.v'i.k.ol

J ' V
 (rr[IJ o(f)(OYTOS

I /
 ITorTi,lou Av 1.JVoS

¹
M-iviAolou

"Pompeius Aukson Menelaos'un ark -
 hontluğu zamanında, Physkos'ta ikamet
 edenler Rodos halkını (yani onun heykeli-
 ni) göstermiş olduğu iyilikle!'den dolayı
 rekzettiler".

İsmi vesikı.ıyı tarihlemek için kullanı-
 lan arkıhont Menelaos'un (yukardaki No.
 3 teki gibi) herhalde <l();Wıv snı, <lvoxou it(O:ı,
 İüôgEwv olduğu düşünülebilir.

Rodos halkının heykelinin Tol xıxı:ot-
 r.Euvuç sv 4ıvcrxqı tarafından "göstermiş
 olduğu iyiliklerden dolayı" rekzedilmiş
 olması, bu cemiyetlerin, yewQyei:ivTeç v,e
 vavr.A•ıQEiJvı;ı,ç de olduğu gibi, ecnebülerden
 ibar,et oMuğunu ispat etmektejir. Zaten
 Rodos v.atandaşlığına maMk olankı.rın,
 kendileri de mensup oldukları Rodos hal -
 kının heykelini rekzetmesi tamamiyle müs-
 tesna bir keyfiyet olur.

